

Een rijke economieles draait om meer dan geld

Mbo-studenten spelen een cruciale rol voor de groeiende groep bedrijven die inzet op duurzaamheid en inclusiviteit. Deze studenten weten vanuit hun beroepspraktijk immers als geen ander waar duurzaamheidswinst te halen is. Het is dan ook niet gek dat steeds meer mbo-docenten hun studenten willen leren hoe hun toekomstige werk kan bijdragen aan de sustainable development goals (SDG's).

Docenten in het mbo zoeken steeds vaker ruimte om onderwerpen als true pricing, circulaire economie of ketenverantwoordelijkheid op te nemen in hun lessen. Sommige mbo-instellingen hebben zelfs een speciaal practoraat, dat zich richt op circulaire economie of de sustainable development goals. In het kader van de Week van het Economieonderwijs (20-24 november) die draait om toekomstgericht economieonderwijs, lieten we ons inspireren door het werk van twee van deze practoratoren.

Toevoeging aan de economische waardeketen

Of studenten nu leren voor medewerker metaaltechniek, automonteur, retailmedewerker of logistiek medewerker, in hun toekomstige werk zijn ze onderdeel van een economische waardeketen. 'Door studenten te laten zien dat hun werk een schakel is in de economische waardeketen, verbreed je hun blik. Ze zien hoe hun bijdrage in de keten waarde toevoegt', stelt Fleur Broer, assistent-projectleider bij het practoraat circulaire regionale economie van MBO College Lelystad - ROC van Flevoland.

'Het probleem is alleen dat studenten vaak wordt geleerd dat hun vak onderdeel uitmaakt van een lineaire keten waarin grondstoffen worden gewonnen, verwerkt, vervoerd, verkocht en weggegooid. Er is ontzettend veel duurzaamheidswinst te halen als studenten die economische waardeketen, waar zij zelf deel van uitmaken, zich niet meer lineair voorstellen, maar circulair.' Ook bij Terra in Drenthe en Groningen leren studenten hoe ze met hun toekomstige vak onderdeel zijn van de economische waardeketen. Samen met Noorderpoort en met aansluiting van Drenthe College en Alfa College startte Terra het practoraat 'Ondernemend leren met en van de SDG's'. Marjan Nijenbanning, die vanuit Terra practoor ondernemend leren en sustainable development goals is,

herkent het verhaal van Broer. Ze onderschrijft hoe belangrijk het is dat studenten de losse schakels in de keten in samenhang zien. 'Denk aan het Indiase verhaal van de blinde mannen en de olifant, dat ons leert dat je op basis van beperkte waarnemingen van losse onderdelen van de olifant geen beeld kunt vormen van de werkelijkheid.'

Vanuit deze analogie vindt Nijenbanning het belangrijk dat studenten de economische waardeketen begrijpen. 'Op deze manier begrijpen ze de wereld beter, maar ook hun eigen rol daarin. Het helpt ze te zien hoe zij een bijdrage kunnen hebben aan het verduurzamen van de keten, of hoe zij vanuit hun vak kunnen bijdragen aan de SDG's.'

Duurzaamheid in de vaktheorie

Vanuit hun practoratoren willen Broer en Nijenbanning zorgen dat studenten leren hoe ze vanuit hun vakgebied kunnen bijdragen aan de sustainable development goals. Niet alleen in de lessen, ook tijdens stages en praktijkopdrachten.

Zo krijgen studenten aan het ROC van Flevoland in hun eerste schooljaar het vak 'Duurzaamheid in het beroep'. In dit vak onderzoeken studenten hoe ze duurzaamheid in hun beroep kunnen tegenkomen en waar dit kansen oplevert voor het bedrijf. Broer: 'We beginnen met het uitleggen van algemene theorieën, zoals de zeventien SDG's en de donut-economie.'

'Maar al snel dagen we studenten uit om te focussen op één SDG. Eentje die past bij hun eigen interesse of die een belangrijke rol speelt in hun beroep. Een bouwkundestudent komt makkelijk uit bij SDG 12 "duurzame consumptie en productie", terwijl iemand die leert voor apothekersassistent vanuit het vakgebied sneller uitkomt bij SDG 3 "gezondheid en welzijn"'

Docenten die hun economieonderwijs verrijken met inzichten vanuit de SDG's wisselen ervaringen uit tijdens de Week van het Economieonderwijs.

Bij Terra ligt de nadruk op het meegeven van een breed begrip van waarde. Nijenbanning: 'We leren studenten dat iedere schakel in de economische waardeketen waarde toevoegt en dagen ze uit om zo breed mogelijk naar het begrip "waarde" te kijken. We dagen ze uit niet alleen te kijken naar economische waardetoevoeging, maar ook naar de waarde die ze creëren op ecologisch gebied, op sociaal-maatschappelijk gebied of op cultureel gebied. Of beter nog, hoe ze een combinatie van waardegebieden kunnen toevoegen.'

Van theorie naar praktijk

ROC van Flevoland en Terra dagen de studenten uit de geleerde theorie toe te passen in de projecten en stages die ze uitvoeren in samenwerking met het regionale bedrijfsleven. In het tweede jaar nemen de studenten aan het ROC van Flevoland het onderwerp 'duurzaamheid' mee naar hun stage.

Broer: 'Alle studenten krijgen de opdracht om een duurzaamheidsonderzoek te doen voor het bedrijf waar zij stage lopen en om met praktijkgerichte adviezen te komen hoe het bedrijf verder kan verduurzamen. Wat kunnen ze hergebruiken? Waar kunnen ze zuiniger zijn? Hoe kunnen ze beter met elkaar omgaan?'

Voor niveau-4 studenten geldt dat ze ook een bedrijfseconomische analyse moeten maken van het ad-

'Het probleem is dat vrijwel al het studiemateriaal uitgaat van lineaire processen. De donut-economie is nog nergens in verweven.'

vies dat ze geven. Broer ziet een enorme waarde uitgaan van de adviezen die de studenten geven. 'Onze studenten spelen een belangrijke rol in de transitie naar een duurzame economie, omdat ze het dichtst op de praktijk zitten en vaak direct contact met de eindgebruiker hebben. Daardoor weten ze als geen ander waar de duurzaamheidswinst te halen is. Met deze adviezen kunnen we veel in beweging krijgen.' Ook bij Terra nemen studenten de in de lessen geleerde brede blik op waarde mee in hun praktijkopdrachten. Nijenbanning: 'Een mooi voorbeeld hiervan vind ik het project "pompoeapat" dat de Groenpact impactprijs won. Studenten bedachten en ontwikkelden samen met de Snackbar van de Toekomst pompoeapat als oplossing voor het pompoeoverschot van pompoenteler Gert Noordhoff.'

'Een deel van Noordhoffs pompoenen voldeed niet aan de eisen van Jumbo. Door er pompoeapat van te maken, wordt niet alleen voedselverspilling voorkomen. Het is ook gezond, draagt bij aan regionale

‘Om de wereld te begrijpen en je er wendbaar in te kunnen bewegen is het belangrijk dat de economische dimensie terugkomt in de kwalificatiedossiers van alle opleidingen.’

samenwerking en is een schitterend marketingproject. Studenten leerden door dit project verschillende schakels uit de economische waardeketen met elkaar te verbinden, en ervoeren hoe hun oplossing waarde toevoegt op economisch, ecologisch en sociaal-maatschappelijk gebied.’

Bedrijfseconomische lessen

Hoewel het niet voor iedere opleiding geldt, maken veel mbo-studenten tijdens hun opleiding kennis met bedrijfseconomische processen. Het berekenen van een kostprijs, het maken van een bedrijfseconomische analyse, het schrijven van een ondernemingsplan of het opzetten van marketingactiviteiten maken dan deel uit van hun opleiding.

Nijenbanning: ‘Het probleem hierbij is dat vrijwel al het studiemateriaal uitgaat van lineaire processen. De donut-economie is nog nergens in verweven. We ontwikkelen nu zelf modules voor onze docenten waarin we opnemen dat je bijvoorbeeld ook sociale waarde kunt wegen. Of waarin nieuwe bedrijfsvormen zoals social enterprises of coöperaties een plek hebben. In de praktijk is dit aan de orde van de dag, maar lesmateriaal dat hierin meegaat is nergens te vinden.’

Nijenbanning vindt het niet alleen belangrijk dat de lessen over economische processen de huidige praktijk weerspiegelen, ze vindt het ook belangrijk dat méér studenten leren over economische processen. Volgens haar zou economische basiskennis onderdeel moeten uitmaken van elke mbo-opleiding.

‘Om de wereld te begrijpen en je er wendbaar in te kunnen bewegen is het belangrijk dat de economische dimensie terugkomt in de kwalificatiedossiers van alle opleidingen. Ook studenten diervoorzorging bijvoorbeeld zouden hier basiskennis van moeten hebben. De huidige maatschappelijke ontwikkelingen rond stikstof zorgen er immers voor dat zij wendbaar moeten zijn. We weten niet hoe hun wereld eruit ziet na 2035. Vakondersteunende basiskennis van economische processen helpt hen om klaar te zijn voor hun toekomst, hoe die er ook uitziet.’

Studenten logistiek aan het ROC van Flevoland op bezoek bij circulair bedrijf Retourmatras in Lelystad. Hier worden nieuwe bouwmaterialen, isolatiematerialen en olie gemaakt van gebruikte matrassen.

Stevige basis voor vervolg

Wat vinden studenten ervan dat zij tijdens hun opleiding leren hoe hun vak kan bijdragen aan de SDG's? En van hoe zij op meer gebieden dan alleen economisch gebied waarde kunnen bijdragen? Hoewel Nijenbanning opmerkt dat generatie Z wat anders in de wereld staat en 'wat bewuster' naar het klimaat kijkt, zijn Broer en Nijenbanning het erover eens dat niet elke student vanaf het begin warm loopt voor het onderwerp. Toch zien ze vaak dat het enthousiasme groeit naarmate de opleiding vordert. Zeker als je ze uitdaagt op een SDG die hen persoonlijk na aan het hart ligt.

Maar los van wat studenten ervan vinden, het is belangrijk dat er tijdens hun mbo-opleiding een basis wordt gelegd die aansluit bij wat zij na hun opleiding gaan doen. Want een brede blik op waarde en kennis van circulaire economie en SDG's zijn belangrijk in zowel vervolgonopleidingen op het hbo als in het werkveld.

Nijenbanning: 'Een mbo-student die wil doorstuderen aan een hbo-opleiding komt nu vaak in een totaal nieuwe wereld van allerlei modellen waar ze nog niet mee bekend zijn. En die onbekendheid is van grote invloed op de slagingskans bij die vervolgonopleiding.' Maar ook als je gaat werken is het van waarde dat studenten hebben geleerd hoe hun werk kan bijdragen aan de SDG's. Broer: 'Veel mkb-bedrijven waar onze studenten stage lopen of gaan werken, reageren positief op de manier waarop studenten naar hun werk kijken. Vanaf de werkvloer weten onze studenten vaak het beste waar de echte duurzaamheidswinst zit. Onze studenten hebben geleerd hier oog voor te hebben en dat wordt gewaardeerd door werkgevers.'

Nelleke Jacobs is campagnemanager duurzaam onderwijs bij de Coöperatie Leren voor Morgen. Zij heeft dit artikel geschreven namens de redactie van de Week van het Economieonderwijs. Kijk ook op www.weekvanheteconomieonderwijs.nl

Week van het Economieonderwijs

Of studenten na hun mbo-opleiding gaan werken bij een baas, voor zichzelf beginnen of doorstuderen aan een hbo-opleiding, het is belangrijk dat zij met een duurzaamheidsbril naar economische processen kunnen kijken. Daarom nemen steeds meer mbo-docenten – net als Broer en Nijenbanning – onderwerpen als true pricing, circulaire economie of ketenverantwoordelijkheid op in hun lessen en leren zij studenten hoe hun werk bijdraagt aan de SDG's.

Tijdens de Week van het Economieonderwijs van 20 tot en met 24 november 2023 delen Broer en Nijenbanning hun ervaring hierin. Zo deelt Broer vanuit haar practoraat de toolbox circulaire regionale economie (CRE), die mbo-docenten handvatten geeft hun eigen CRE-onderwijs vorm te geven.

Ook Nijenbanning organiseert tijdens de Week van het Economieonderwijs samen met studenten en collega's van Noorderpoort verschillende activiteiten waarin zij hun kennis en ervaring delen.

Op zoek naar inspiratie en tips voor toekomstbestendig economieonderwijs? Leer van de ervaring van Broer, Nijenbanning en vele anderen. Kijk op www.weekvanheteconomieonderwijs.nl

Voor info:

NIMA
de beroepsvereniging
voor en door
marketeers
zonder
winstoogmerk!

